

Сохацький Олександр Юрійович

к.е.н., старший викладач кафедри
міжнародних економічних відносин, ЗУНУ, м. Тернопіль

Казьмерчук Вікторія Віталіївна

студентка гр. МЕВМАм-11, ННІМВ ім. Б. Д. Гаврилишина,
ЗУНУ, м. Тернопіль

ГЕОПОЛІТИКА: ТОЧКА БІФУРКАЦІЇ НА ШЛЯХУ ДО НОВОГО СВІТОУСТРОЮ

Геополітика за час свого існування зазнала багато змін. З кожним новим етапом політично-економічних, соціально-культурних та технологічних змін вона по-новому ділила світ та його гравців. Світова геополітика сьогодні знаходиться у точці біфуркації на шляху до нового світоустрою. Сполучені Штати Америки, які традиційно виконували роль захисника геополітичного порядку, останні роки були більше зосереджені на питаннях внутрішньої політики. Такий підхід американського уряду зумовив зростання геополітичних ризиків, особливо після їх виходу із Афганістану. Росія та Китай до широмасштабної війни росії проти України створювали відчутну конкуренцію США за роль глобальних лідерів.

На фоні цих подій ще гостріше відчувалася неефективність таких організацій як ООН, ОБСЄ, які донедавна вважалися еталонними інституціями у боротьбі з незаконними діями одних держав стосовно до інших. Однак, багаторічна лояльна політика цих інституцій щодо росії, несприйняття її як загрози, а також швидка зміна уваги держав – членів Ради безпеки до внутрішніх інтересів, сприяла формуванню у керівництва російської федерації почуття безкарності. Невиразна реакція світу на війну 2008 року у Грузії та 2014 року в Україні створила передумови для реалізації її імперських амбіцій щодо відновлення росії як СРСР 2.0 у 2022 році.

Російсько-українська війна сьогодні уже не є суто територіальним питанням, вона стосується системи цінностей, які людство надбало після Другої світової війни. Ще на початку незалежності у Конституції України було закріплено її статус як без'ядерної та нейтральної позаблокової країни. Однак, затвердження такого статусу було помилковим через відсутність економічної стабільності та багатьох проблем в сфері державної діяльності.

Сьогодні стало зрозуміло, що дотримання «чистого нейтралітету» є неможливим, а такий статус разом з політичною і економічною нестабільністю, та залежність цих сфер від росії, зробив Україну вразливою у питанні національних інтересів та безпеки. Більше того, тенденція співпраці та торгівлі з росією не змінилась навіть після подій 2014 року. До прикладу, за 2021 рік товарообіг між країнами зріс на 38%, а український експорт сягнув 3,4 млрд дол., що більше на 3 млрд дол. ніж імпорту [1]. Все це відбувалося на тлі восьмирічної боротьби за повернення українських територій, які весь світ визнає незаконно анексованими росією. Ще одним із суттєвих викликів є майже

повна залежність від імпортованих енергоносіїв. Тому Україна повинна назавжди виокремити для себе стратегічних партнерів, які змогли б поважати її незалежність та територіальну цілісність, і співпраця з якими, дозволила б нам зайняти чинне місце серед великих та потужних держав.

Ще з 2004 року події «Помаранчевої революції» перебували у полі інтересів російської політичної спільноти. Особливий інтерес складала тема зміни вектору української геополітики у бік Заходу, тобто ЄС та США. Тривожність російського імперіалізму швидко сягнула свого піку, адже разом із зміною зовнішньої політики України зростала пропаганда недовіри російської «політики» до Заходу. Тому Україна і стала «шахівницею» на глобальному геополітичному полі, адже вона, як держава, є останньою в політиці відродження великого союзу народів, включаючи і колишні країни СНД, які де-юре є незалежними, однак, де-факто, навіть і не припиняли бути залежними від російської федерації.

Україна в світовому геополітичному вимірі відіграє ключову роль. Це зумовлено її розташуванням на карті світу. Україна знаходиться на межі трьох геополітичних масивів – Євроатлантичного, Євразійського та Ісламського. Таке розташування є досить вигідним, за умов нормального співробітництва між державами, які утворились після Другої світової війни. Україна – транзитна держава, вона займає також вигідну позицію щодо імпорту та експорту товарів.

Відтак, Україна в геополітичному вимірі повинна класифікуватись як держава, яка має тісні економічні та політичні зв'язки з багатьма країнами європейського, азійського й ісламського світів. Однак, враховуючи багатовікові «традиції» сусіда – росії, яка намагається перетворити Україну з «центру Європи» на свою маріонетку та плацдарм для нової «холодної війни», яка характеризується особливим хворобливим загостренням. Зважаючи на дані фактори, Україна опинилась в умовах повномасштабної війни з росією.

Навіть попри те, що дії минулого керівництва призвели до негативних наслідків, повномасштабне вторгнення поміняло ставлення світового співтовариства до України. На захист своєї Батьківщини стало понад мільйон українців. Україна є ключовим індикатором того, куди рухатиметься вектор її міжнародної діяльності, і як на це реагуватимуть європейські сили. Події в Україні є такими, що повинні дати європейській спільноті ясність про те, що росія не є державою, якій слід довіряти і вести з нею економічну співпрацю.

Ми повинні нагадати ЄС та НАТО про основні їхні місії. Слід також зазначити те, що політика світу повинна бути категоричною, адже через дії росії страждають треті країни. Санкції, які накладаються на росію, негативно відбиваються на країнах, чиї економіки глибоко інтегровані в економічну систему росії. Різке скорочення прогнозованого врожаю зерна з українських полів викликають занепокоєння щодо продовольчої безпеки у світі, зважаючи на блокування українських портів та небезпеку сільськогосподарських робіт у майбутньому, або й повну непридатність угідь для вирощення пшениці.

Геополітичний вимір XXI століття є абсолютно новим. Росія, яка безпідставно вважала себе головною на карті світу, зараз є об'єктом гострих

дискусій щодо її подальшого мирного співіснування з іншими державами. Аналіз минулого не дав нам чіткості та радикальності у своїх діях. Лише базуючись на подіях, які відбуваються тут і зараз ми можемо робити припущення про те, яким буде геополітичний вимір майбутнього, адже війна триває, і будь які кроки, чи то росії, чи то заходу, можуть стати вирішальними. Новий геополітичний порядок буде залежати від того чи дадуть змогу світові політики виграти війну на користь України, а також скільки ще буде тривати ядерний та енергетичний шантаж росії. Якщо дивитись на цю проблему у глобальному вимірі, стає зрозуміло що від фіналу цієї війни залежить не тільки питання української незалежності, але й незалежність інших країн, яким не пощастило межувати з росією.

Незважаючи навіть на ядерний ризик, міжнародні економічні відносини продовжують виконувати свою головну функцію. Курс на європейську інтеграцію залишається основним пріоритетом України в її новому геополітичному існуванні. Однак залишається відкритим питання, якою буде Європа та США після результатів української боротьби? Як трансформуються цінності суспільства, та які держави стануть на чолі «нового світу» – ці, та безліч інших питань потребують ретельних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Чому росте торгівля України з Росією в час війни і збільшується імпорт з Росії? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-rosiya-economika-eksport-import-nebezpeky/31708814.html>